

ב"ד. ש"פ חי שרה, מבה"ח בסלו, ה'תשכ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

ויהי חי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חי שרה¹, וידוע מה שהקשה על זה בזורה² מי שנא הכא שרה כתיב מיתה באורייתא מכל נשוי דעלמא לא כתיב ה כי מיתהון באורייתא כו', בכלחו לא כתיב כמה כתיב בשירה כו', דהא בכלחו לא אתמנון יומין ושנין כמו לשרה. וממשיך בזורה, פתח ואמר ויתרין ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד³, אית שדה דכל ברקאנן וקדושין בי' שרייא כו' ואית שדה כו' (הינו שנוסף על שדהDKDושה יש גם שדה דלעוז⁴), והאי מלך זמניין דאייהו נעבד להאי שדה (دلעוז⁵) כו', כדי כתיב כי בשדה מצאה וגורה. ומסיים בזורה, אתה חוה לעלמא אתדבקת בהאי חוויא ואתיל בה זומה (כדייתא בגمرا⁶ בא נחש על חוה הטיל בה זומה), אתה שרה ונחתת וסלקת ולא אדבקת בי' כו', בגין כך זכתה שרה לחין על אין כו', ועל דא ויהיו חי שרה כו' היא אתדבקת בחין ועל דא דילה הוא חין.

ולהבין זה⁷ יש להקדים תחילת מה שידוע⁸ בעניין ק"כ צירופים דשם אלקיים שבמלכות, שע"ב צירופים הראשונים הם בקדושה, ומ"ח צירופים אחרים (מאותיות י"ס) שהם נעשה היניקה דאלקיים אחרים⁹ שהוא"ע אדמה בני חם¹⁰.

ויש לבאר תחילת עניין מدت המלכות שקשורה עם משפט, כמ"ש¹¹ מלך במשפט יעמיד ארץ, וידוע מ"ש בזורה¹² דמשפט אייהו רחמי, ולכוארה אינו מובן, איך אפשר שהדין ומשפט לעונש את הרשעים הרוחניים של רחמים. אך העניין בזורה, כידוע¹³ שענין העונשים שמצד הדין ומשפט

שנאמרה לאחרי המאמר (לקמן ע' 218 ואילך).

(1) ריש פרשנתנו.

(2) פרשנתנו הכא, סע"ב ואילך.

(3) קהילת ה, ח.

(4) תצא כב, כז.

(5) שבת קמו, א.

(6) בכל הבא ללקמן — ראה ד"ה ואם בשדה דש"פ חי שרה תקס"ב — נדפס לאח"ז

במאמרי אודה"ז תקס"ב (קה"ת, תשכ"ד) ח"א ע' סו ואילך. ועם הגהות כו' — אואה"ת

(7) משליכט, ד.

(8) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

(9) ברכת אמרת ואמונה בתפלת ערבית.

(10) ראה סידור הארכז"ל בתיקון החוץ עה"פ אלקיים באו גוים בנחלתן.

(11) ראה גם לקו"ש חכ"ב ס"ע 71 ואילך.

של מעלה הוא בכך לנקות את הכלול והפגם שנעשה ע"י החטא, ונמצא, שהדין ומשפט הוא מצד הרחמים והאהבה הצפונה שבגלל זה רוצים לנוקתו. וכך בהכאת הרשע ארבעים מלכות, הנה אף שההכחאה היא עניין של דין וגבורה, מ"מ, כיוון שהכוונה בזה היא כדי לנוקתו מחתאו, נמצא, שהכחאה זו היא חסד אמיתי לנفسו. והוא כמשל האב הרוחץ את בנו במים וותחים כדי לנוקתו מצואתו, אף שהתינוק צועק במר נפשו על השטיפה והשפשוּף, מ"מ, אין האב מתחשב ואני שם לבו כלל לצתקתו, ונמצא, שבגילוי הררי זה עניין של מدت הדין, אבל באמת הררי זה גופא בא מצד האהבה הצפונה לבנו שלנו רוץ להרוחן אותו, ועד שהאב עצמו רוחץ את צואת בנו, מצד גודל אהבתו אליו¹³. וזהו משפט איהו רחמי, לפי שהמשפט בא בסיבת הרחמים, כאב הרוחץ את בנו. וכמו בא¹⁴ מהבעש"ט שרחץ בגימטריא רחמי¹⁵.

אך יש עוד אופין ביוסורים שהוא"ע של דין ומשפט ממש, שהוא כאשר ב"ד עונשים (לא רק בעונש מלכות, אלא) בעונש מוות, שהוא"ע של דין קשה ללא תערוכות חסד. והיינו, שעם היוותם עונש מוות הוא מעוניימי התורה, שלහיותה תורת חסד, הררי גם העונשים שבה (אפילו עונש מוות) הם מצד החסד, שעי"ז היה תיקון לנפשו לעוה"ב, וכמארז"ל¹⁶ יערכך ה' ביום זהה¹⁷, ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא, והיינו, שהענין בדברים הזה אתה עכור הוא כדי שעי"ז אי אתה עכור לעולם הבא, מ"מ, לעין הרואה הררי זה דין גמור, כי גם כאשר הרואה יודע שעי"ז היה תיקון לנפשו לעוה"ב, מ"מ, בוגנע לעוה"ז הררי זה דין גמור, ואין זה כמו בעונש מלכות, שהחסד שבזה (שייע"ז נעשה נקי מחתאו) ניכר גם בעוה"ז.

ועפ"ז יובן ההפרש בין ע"ב צירופים ראשונים למ"ח צירופים אחרונים רשם אלקיים, שע"ב צירופים הראשונים, עם היוותם ממש אלקיים שמורה על מدت הדין והגבורה, מ"מ, הם דין ממותקים, והיינו, שיש בהם גם עניין של חסד, כיוון שהיסורים הם כדי לנוקתו, ועוזן את אשר יאהב הווי יוכיח¹⁸, אשרי הגבר אשר חיסרנו ייה¹⁹, והוא עד הענין דימין מקרבת ושמאל דוחה²⁰. משא"כ מ"ח צירופים האחרונים הם דין קשים, כמו עונש מוות, שהוא"ע של דחיי לגמרי, כଘז שדחו פו אלישע בשתי ידיים²¹.

(17) יהושע ז, כה.

(18) משל ג, יב.

(19) תהילים צד, יב.

(20) סוטה מז, א.

(13) ראה גם תניא אגה"ק סכ"ב.

(14) אווח"ת תולדות שם.

(15) ראה צוואת הריב"ש סימן קמד.

(16) סנהדרין מג, ב (במשנה).

וב' עניינים הנ"ל הם כי אופני הנהגה במדת המלכות למעלה, להיות מלך במשפט יעמוד ארץ. ויוון זה עד"מ למלךبشر ודם שמיסיר את עבדו לפי שמתעצל בעבודתו או לפי שעבודתו אינה כמאן דבאי למייעבד²¹, שיש בזה כי אופנים. אופן הא', שרווח וחפץ בעבודת העבד, אלא כיון שעבודתו אינה כדבאי, لكن מייסר אותו בצד שיישפר את עבודתו, והוא"ע גבורות ממותקות. ואופן הב', שאינו חף כל בעבודת העבד, ומואסה היא בעינוי, עד שהוא מרבלבו להרחק את העבד ולהאיבדוכו', והוא"ע דין קשים שאין בהם תערוכות חסד.

ג) **והנה** כללות הנהגה במדת הדין ליסיר את העבד שמתעצל בעבודתו או שעבודתו אינה כמאן דבאי למייעבד, היא מצד מدت הגבורה שבלב המלך שמקפיד על זה שהעבד אינו מרגיש גדולות ורוממות המלך, שזויה הסיבה שמתעצל בעבודתו או שעבודתו אינה כמאן דבאי למייעבד. ומהז מובן שככל שהמלך גדול ומרומם יותר, אז מדת הדין היא בתתగבורות יותר, והיינו לפי שלגבי עצם גדולות המלך, הנה גם כאשר העובד עבד בעבודתו בכל לבו ונפשו, אין זה כמאן דבאי למייעבד, ואדרבה, כמאן דמחוי במוחו קמי מלכא²². וזה מ"ש שמים לא זכו בעינוי²³, ובמלאכיו ישים תהלה²⁴, הינו, שמצד גדול ועצם רוממותו, הנה גם בעבודת המלאכים היוור נעלים אינה רצוי לפניו ית'. ומצד זה נעשית הנהגה במדת הדין בבי' אופנים הנ"ל, אם באופן שמייסרים את העבד בצד שיישפר את עבודתו, כמו בעניין שמים לא זכו בעינוי, שגם אז קיימים השמים ואין נפסדים למורי, והוא ע"ד ובדוגמת עונש מלוקות, או באופן שעבודתו של העובד מאוסה לפניו, שכן מאיבדו למוריכו'.

אמנם אף שככלות עניין הדין ומשפט הוא מצד גדולות ורוממות המלך, מ"מ, הרי זה עניין של דין וצמוץ גמור. והיינו, שלא זו בלבד שלגבי המקביל הו"ע של צמצום גמור, כיון שאצלו נעשה עניין של דין וצמוץ גמורים, אלא עוד זאת, שוגם אצל המלך בעצמו הו"ע של דין וצמוץ גמורים, כי, עניין זה גופא שעבודת העובד תופסת מקום אצלו עד שיכעס כאשר עבודתו אינה כראוי, הרי זה צמצום וקטנות לגבי עצמות המלך, משא"כ מצד עצם רוממות המלך כמו שהוא בעצמותו, הרי הוא באין עורך למורי, ולא שייך שעבודת העובד תהי תופסת מקוםכו'. והנה, עניין

(23) איוב טו, טו.

(24) שם ה, יח.

(21) ראה כתובות סז, א.

(22) ראה חגיגה ה, ב.

זה שהמלך מצמצם את עצמו להיות מדקדק בעבודת העבד (שמצד זה נעשה עניין הדין), הוא הנקרא קטנות המוחין, משא"כ מצד גדלות המוחין, שאז לא איכפת לי' כו'. ועל זה הוא כלות עניין העבודה דתומ"ץ להמשך בחיה' גדלות המוחין, שע"ז תחבטל מדה הדין. וזהו שמצו ג"כ בעניין היציאה מהגלות (שסיבת הגלות הוא מצד הדין), שעניין זה נעשה ע"י המשכת בחיה' מוחין דגדלות, כמו בהיציאה מגילות מצרים שהיתה ע"י משה שענוינו בחיה' מוחין דגדלות, והתחילה בזה היתה מהפיכת הנחש למטה משה, דנחש מורה על השפעת הגבורות בבחיה' המלכות מצד מוחין דקטנות, והפיכת הנחש למטה משה ע"י המשכת בחיה' מוחין דגדלות, שע"ז נעשה התחלת שבירת גלות מצרים.

ד) **ועפ"ז** יש לבאר העניין שבא נחש על חוה והטיל בה כו'. והעןין בזה, דהנה ידוע²⁵ שזהו בגימטריא י"ט, שמספר זה הוא המילוי דשם מ"ה, שזהו שם הו"י במילוי אלףין, והיינו, שם הו"י עצמו הוא מס' כ"ו, והמילוי שלו הוא במס' י"ט, בגימטריא חוה. והנה, עניין המילוי הוא בחיה' חיזוניות ואחרוריהם²⁶, שזהו מה שмагלה לזרתו ע"י הדיבור, וכן באות אל"ף, שלעצמם יכול לחשב אותן ציריך לבטא גם את המילוי דאל"ף, ל' פ'. והיינו, שהמילוי הוא כמו השם של האות, והרי כלות עניין השם הוא בחיה' חיזוניות לגבי עצמות האדם, להיותו בשbill הזולות שיוכל לקרתו בשם. ויש להוסיף בזה, דהנה, עניין השם, עם היותו בחיה' חיזוניות שהוא בשbill הזולות, מ"מ, על ידו נמשך העצם, שנפנה לקוראו בכל עצמותו²⁷. וכן בזאת עניין המילוי, שעם היותו בחיה' חיזוניות ואחרוריהם, הרוי לפעמים מבואר להיפך, שבעניין המילוי ישנו כל הפנימיות כו²⁸, והיינו שזהו כמו שעניין השם מגיע בהעצם. אבל עפ"כ, כלות עניין המילוי (שהוא כמו עניין השם) הוא בחיה' אחרוריהם וחיזוניות להיותו בשbill הזולות [וכן הוא בעניין המילוי ומילוי דמיולי, שהמילוי הראשון הוא בחיה' פנימיות לגבי המילוי דמיולי, אבל מ"מ הרוי זה בחיה' אחרוריהם וחיזוניות לגבי האות עצמה]. ובזה יובן העניין דבא נחש על חוה כו', שעניין השפעת גבורות קשות (שזהו עניינו של הנחש) יכול להיות רק מצד בחיה' חיזוניות ואחרוריהם (עניין המילוי, חוה

(25) ראה גם תור"א בראשית ו, ריש ע"ד.
לקוטי לוי"ץ לוח"ב ע' קעא. וככ"מ.

(26) ראה אה"ת תולדות שם קמבר, א.

(27) ראה גם אה"ת עניינים ע' רמה ואילך.

בגימטריא י"ט, שהוא המילוי דשם הוי), דהינו בחי מוחין דקטנות, שמוza מסתעף ממדת הדין, עד לגבורות קשות כו'. וכਮובן מהמשל של מלך שכאשר הוא במוחין דקטנות איז מתקעס על עבדיו במחשבתו, ומזה נשתלשל שהשופטים פוסקים את דיןנו בדיבורו, ועד שאח"כ ישנים אלו שמייסרים בפועל כו'. וכך גם יובן למעלה, שמצד המוחין דקטנות נמשך בחי הגבורות דשם אלקים, ועד שם מ"ח צירופים אחרים אפשר להיות היניקה דאדמת בני חם, שהוא"ע גבורות קשות כו'. וזה גם עניין הנחש, כיודע שמילוי אחוריים דשם שדי (שענינו הגבלה²⁹) הוא אותיות נחשׂ³⁰, והוא בחי מוחין דקטנות, שמוza נעשה השפעת גבורות קשות כו'. וכל זה שיק רק בבחי הוה, שהוא"ע המילוי דשם הוי, ובמילוי גופא לא כאשר הוא דבוק ומחובר עם שם הוי עצמו, אז אי אפשר להיות יניקה, כי אם כאשר נבדל בפ"ע, שהוא"ע הוה כפי שהיא לאחרי הנסירה שע"ז נعشית פרצוף בפ"ע, ודזקאו אז יכול להיות העניין דבא נחש על הוה כו'.

וזהו מ"ש³¹ דרך נחש עלי צור גוי ודרך גבר בעלמה, דרך גבר בעלמה הוא כמו שהמלכות מיווחת עם בחי ז"א, וכך אDEM וחויה קודם הנסירה, ואז לא שיק עניין הנחש כו', כי אם בבחי צור, הינו כמו שהמלכות נפרדת מבחי ז"א, איז נעשה דרך נחש עלי צור.

ה) **ובזה** יובן גם מ"ש³² ואמ בשרה ימצא האיש את הנערה המאורשה גוי וממת האיש גוי בלבד גוי ולנערה לא תעשה דבר גוי כי בשרה מצאה עצקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה. והענין בזה³³, דשרה קאי על בחי המלכות כמו שנפorda מז"א ויורדת לבי"ע, שהוא"ע רגלי"י יורדות³⁴, ואז שיק שימצא אותה עשו איש שדה³⁵, והינו, לפי שהיא בחי נער חסר ה', דלא קבילת דבר³⁶, שאינה מיווחת עם בחי ז"א, משא"כ כד קבילת דבר לא שיק שימצא אותה עשו איש שדה. ועוזן וממת האיש גוי בלבד, הינו, שעשו איש שדה נשאר בלבד, שנתרוקן מהיניקה והחיוות שקיבל מבחי המלכות דקדושה, ובמילא נעשה עניין

(32) תצא, כב, כה-כו.

(29) ראה חגיגה יב, א.

(33) ראה גם ביאורי הוזר להצעץ פרשנתנו קל, ג ואילך.

(30) כ"ה במאמרי אדרה"ז שם ע' סט.

(34) משל ה, ה. ראה אוח"ת נ"ח ח"א עה"פ.

ובואה"ת חולדות (כרך ד ע'stag מביא

(35) חולדות כה, כז.

מאו"א (אות נ' סי"ב) ש"די ודם גימטריא נחש".

(36) ראה זה"ב לח. ב.

ש"די עם מילוי אחוריים של שם אה"י שעולה ד"ס) בגימטריא נחש".

(31) משליל, יט.

המיתה. אבל לנעה לא תעשה דבר, לפי שצקה הנערה, והוא"ע הצקה שבעבדות התפללה שהנשמה צוועת במר נפשה על עוצם ירידתה כו', וכן הוא למעלה בספרת המלכות, כמ"ש³⁷ למען יזרק כבוד ולא ידום, דנהורה תתה קاري תדר לנהורה עילאה ולא שכיר³⁸. וע"י צקה זו מתעלית הנשמה מירידתה, והוא"ע עליית המלכות בכל שבת ור'ח, ועד"ז בכל יום בבוקר. והענין בזה, שככלות הענן אדם בשדה ימצא גו', הוא מצד מייעוט האור בבחיה³⁹ קטנות וצמצום, שזו היא הסיבה לכללות עניין החטאים, ועל זה אמרו חז"ל⁴⁰ שהקב"ה אומר הביאו עלי כפרה שמעטתי את הריח, דמייעוט הריח הו"ע ירידת המלכות כו', וע"ז הביאו עלי כפרה, עלי דיקא, הינו, שיתבטל עניין הקטנות והצמצום, ויומשך במלכות הגילוי דבחיה⁴¹ ז"א. וכן זה נעשה ע"י צקה בעבודת התפללה, צקה הנערה, שע"ז מתעלית מירידתה ונמשך בחיה⁴² מוחין דגדלות. וזה צקה הנערה ואיןמושיע לה, שע"י צקה נמשכת היישועה מבחיה אין (אל"ף בפתח), בחיה⁴³ והחכמה מאין תמצא⁴⁴, שזהו"ע מוחין דגדלות. אמן, כאשר חסר עניין הצקה שבעבדות התפללה, ומצד זה נעשה מעמד ומצב דין מושיע לה כפשוטו, הנה אז בא הгалלה מהקב"ה בעצמו כמו שהוא למעלה גם מבחיה⁴⁵ מוחין דגדלות (בחיה אין). וזהו"ע אם יגאלך טוב יגאל ואם לא גוי ווגאלתיך אנכי, שיישנו עניין הгалלה כפי שהוא מכביה⁴⁶ טוב, דהינו בחיה⁴⁷ יסוד אבא, שהו"ע בחיה⁴⁸ מוחין דגדלות דמשה, שנאמר ברו⁴⁹ ותרא אותו כי טוב הוא, ואם לא, איזי ווגאלתיך אנכי, שנמשכת הгалלה מבחיה⁵⁰ אנכי. וכמו ביצי"מ, שכיוון שבנ"י היו במעמד ומצב דעתם ועריהם⁵¹, איזי נמשכת הгалלה מהקב"ה בכבודו ובעצמם⁵².

ו) **וזהו** ויהיו חי שרה גו', שרה תיקנה את הענן דבא נחש על חוה כו', ע"י המשכת מוחין דגדלות, שזהו"ע תוספת אור שאמרו

חז"ל⁵³ שרה הוסיפה על המאורות כו⁵⁴.

(43) יחזקאל טז, ז.

(37) ההלים ל, יג.

(44) הגודה של פסה פיסקא "ויזוציאנו".

(38) ראה זהר ח"ב קמ, א. ח"א קעת, ב.

ע, ב. פר. ב.

(39) חולין ס, ב.

(45) ב"ר פנ"ג, ח.

(40) איוב כח, יב.

(46) חסר סיום המאמר. — לשלים מות

(41) רות ג, יג.

הען ראה ד"ה תחת אשר לא עבדה גו' דש"פ

(42) שמות ב, ב.

תולדות תקס"ב (נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ב

ח"א ע' עה ואילך). המ"ל.